

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska na velikem trgu h. štef 9, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " " "
Za četrt leta . . . 2 " " "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " " "
Za četrt leta . . . 2 " " "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarja pred solncem.

S Štajarske v m. februarju.

Da napredujemo v dobrem, treba se nam je pred vsem varovati mlačnosti. Za vsako stvar, ki je nam v resnici uspešna in koristna, treba se je vneti, ji slediti, jo zagovarjati, braniti, vsaj ni ničesar odurnejšega, nego omahljiva mlačnost. Tako si počnem misliti vsikdar, kadar malo temeljiteje pretehtujem osodo naše narodne stvari tu na tleh južnega Štajarja, ko pomisljujem, kako je tu a tam kak okraj ali posameznik začel narodno čutiti in delovati, a vsled slabih uspehov svojih nakan ni vstrajal do konca, marveč omahnil, spremenivši se v mlačneža. Toda, hvala Bogu! prevelike škode nimamo od teh, vsaj je zadnji čas namesto teh vstopilo dosti novih, ki se z mladeniško gorečnostjo slede svojemu cilju in nadejati se smemo, da bomo, ako nam ostane vreme količkaj prijazno, dosegli v očetnjavi svoj že davno določeni smoter, kot zaveden in napreden narod.

Vpraša se pa, kaj krepi in ohranjuje pri trdnej volji naše slovenske pionirje, da klubujejo že tolikim nepravilnostim in viharjem, a vendar od svojega namena ne odstopijo.

Vsakdo bo gotovo odkrito priznal, da le pravičnost naše svete stvari in nje posledica: vedno živejša slovanska vzajemnost, slovanska zavest.

Ko je pred tremi leti vmrl ruski učejak Sreznjevski, prepotovavši poprej l. 1841 skoro vse slovanske zemlje, predaval potem na več krajih o uspehih svojega pota zbranimu občinstvu, začel je berilo s pomenljivimi opomnjami: „Kako davno je vže, da so začeli marni učejaki v svojih skromnih bivališčih delovati in študirati Slovanstvo, skrivaje se kakor puščavnik, ne misleči na to, da bi obrnili ná-se pozornost, niti na slavo? Kako davno je še temu, da so govorili o Slovanih, kakor o kaki tatarski tropi? Pred tridesetimi leti o Slovanih skoro nikdo ni mislil, pred dvajsetimi — le malo kdo o njih pisal, a pred desetimi — le malo kdo hotel o njih govoriti! Sedaj pa so se kar naenkrat v deveterih mestih Evrope odprle učne stolice k poslušnji lekcij o Slovanih.“ Omenja je potem mladega pokolenja Slovanov, njega delovanje itd., končuje z besedami: „v njem je nada Slovanstva, v njem je jedro njegove sreče in blaženstva dveh tretjin Evrope!“

Zares, o razvoju slovanskega mišljenja tu ne more biti govora, (zato bi trebalo cele knjige,) pa recimo vendar, da je tudi dosti uspešno napredovalo, vsekako njega razvitek ni bil povsodi enako napreden. Zlasti tam na Severoslaviji ni hotel eden narod (narod poljski) o njem nič vedeti, marveč protivil in oddaljeval se je njemu, kar se je dalo. Temu so bile sicer dosti

krive nepovoljne noveše razmere Poljske k Rusiji, še več pa so bratovski razpor skušali in znali v korist si obrniti Nemci, ki so Poljake, boječi se njih združenja s Slovanstvom rabili edino v to, da so jih proti prvemu plemenu — Rusiji ščevali. V tej stvari so si vsi Nemci podobni in da lože izvrše svoje nakane, volili so si nalašč predmete za romane in povesti iz poljske ali ruske zemlje, ter risali prenuogokrat črno na belem, grobo izmišljeno s kočljivo resnico vred. In posrečilo se jim je to, zavlekli so na tej severnej strani razvoj slovanske stvari, pa od časa, ko je cerkveni poglavar blagoslovil zbrane pred sabo slovanske sinove, opazuje se tu že uspeh tega blagoslova, morda bolj kakor je Nemcem ljubo.

Mi Slovenci, spoznavši kolike koristi za Slovanstvo je, ako je tudi poljska véda, poljska umetnost, sploh mišljenje poljskega naroda njemu v prid, nismo se malo radovali, videti Slovane zbrane složno v skupino v državnem zboru, in ko smo čitali večje ali manjše poljski pisane študije o Čehih. Vkarvaje se s česko literaturo, navzeli so se tudi sami slovanskega mišljenja in — led se je počel tajati med bratoma. — Rusi so v svojih slovanskih „Zbornikih“ (Petrogradskih, Moskovskih in Kijevskih) počeli pretresovati razna poljska vprašanja, prirejali bankete v proslavo zaslužnim poljskim pisateljem, Nemci, potuhneni Nemci v Prusiji pa so pri vsej sladkoustnosti le energično davili poljski živelj v Šleziji in Poznanji; a vendar se je vsa situacija za nas na bolje obrnila in kaj misli sedaj mnogo znamenitih poljskih domoljubov, nam javljajo besede Varšavske „Prawde“, 1 štef. Pri oceni českega „Slov. Sbornika“ tam čitamo toliko znamenite besede, da bi jih bilo treba navesti kar v originalu, a evo njih natančni prevod:

Po širokem žlebu poteka dandanes slovansko mišljenje! Ozek potočič davne „vzajemnosti“ narastel je s časom, se ojačil in si izdolbel prostrano strugo, a da si tudi je mnogo zgubil na svoji davnejši ceni, si je pridobil nasprotno neprimerno več na važnosti in . . . razmerah. Slovansko mišljenje je vzbudilo večji del pobratimskih nam plemen k novemu življenju, vstvarjalo, prešinjalo je vseskozi in vtiskalo neizbrisljive znake v njih književnost, privabilo naposled na dan velika vprašanja politična, ki še sedaj čakajo razrešenja.

Vzroki, katerih tu bližje razlagali ne bomo, držali so nas dolgi čas v oddaljenosti od tega oživljajočega proda. Je bil li to proizvod zdravega razumevanja stvari, nepremernosti ali predsodka? Ne bom razmotroval mimogrede tega važnega vprašanja, omenjam le samo zaključek: z ravnanjem svojim si nismo pridobili ničesa,

a zgubili pa mnogo. To odvracanje, in ne daj Bog da oviranje, glavnega proda, postavilo nas je do pobratimov na napačno stališče, vsred katerega se še čutimo nekako tujci. (Konec prih.)

Govor grofa Riharda Belcredija

pri splošni debati o šolski noveli v gosposki zbornici

19. februarja 1883.

(Dalje.)

L. 1869 posvetovali so se o ljudski šolski postavi, tedaj zopet o podrobni postavi; v § 48 nahajamo tiste besede, ki so bile zbrisane iz prejšnje postave leto poprej in sedaj se tam glasi, da vsak lahko učitelj postane ne gledé na versko izpovedanje. Te besede so bile sprejete tudi tukaj v tem slavnem zboru in nahajamo jih v šolski postavi, a zopet povdarjam v podrobni postavi, in sprejemaje te besede v postavo, niso nikakor naglaševali tega, da bi postava l. 1867 v osnovnih pravicah državljanov tega zahtevala.

Ako iz teh besed, katere je vlada tačas govorila, posledice izpeljujem, in se vprašam, ali je mogoče, kedar se § 6 razlaga tako, da je s prosto izvolitvijo učitelja, ogniti se vsacega prepira s cerkvijo, moram to odločno zanikati. Zmota je v tem, da so spregledali, da je uže § 2 v svojem drugem odstavku in § 3. šolske postave l. 1868 odpravil verski znak šole, ker v § 2, odstavku 2 se pravi: Vse poučevanje, izvzemši v verouku, je nezavisno od cerkvenega vpliva ali verske družbe, in na to pride § 3, ki govori iz ravno tega vzroka, da ima vsak otrok, ne glede na versko izpovedanje, naj bo katolik, protestant ali jud, pravico biti pri nauku v isti šoli. No, gospoda moja, če je ves nauk nezavisen od cerkvenega vpliva, se to vendar pravi, da je nezavisen od vsake pozitivne vere; ko bi bil namreč od nje zavisen, bi mogla imeti cerkev ali verska družba vpliv do nje, ker le ona je poklicana čuvati nad verskim naukom, da ostane nepopačen. Ako je pa poučevanje nezavisno od vsake pozitivne vere, mora pa vendar zaviseti od česa, to pa ne more kaj drugega biti, nego veda; a veda gre uže več let za gmotnim pravcem. Recimo, učitelj verouka, ki pa sicer nima vplivati na druge nauke, marveč ostaja pri svoji stroki, pripoveduje otrokom o stvarjenju sveta, drugo uro potem pa uči učitelj, da je snov večna. Kaj pride iz tega? Ali je vse delovanje verskega učitelja zaman, ali pa so otroci tako zbegani, da sami ne vedo, komu bi verjeli. Zmotnjava pa gotovo ne vzgaja. — Oporekali mi boste, tega učitelj ne sme povedati. Vsekako ne bi imel povedati, ali v prvi vrsti bi mu postava ne smela dovoliti,

da bi kaj takega povedal, (prav resnično na desni) in da postava to dovoli, o tem ni dvouma.

Le berite § 3, v katerem stoji, da ima učitelj poučevati, kar je vedeti naj bolj vrednega, vendar učitelju se ne more v greh šteti, ako se boče držal naj slavnejših mož v vednosti. Kako upanje nam pa potem ostane? Drugo ne, nego prava razumnost, prav takt pri učiteljih.

No gospoda moja! Kaj nam gre misliti o šolski napravi, ki zavisi od tega, da 27.000 učiteljev in učiteljic vselej pravo zadene, da ima namreč pravi takt — (veselost na desni) — ravno ta lastnost se redko kje med ljudmi nahaja. Učitelj verouka poučuje po 2 uri na teden, ali po večem po nekaterih škofijah po 3 ure, ljudski učitelj pa po 25—26 ur na teden. Očitno je vendar, kdo ima več vpliva do odgoje? Ako pravijo, ne samo učenik verouka, tudi učitelj mora versko vzgojevati, prašam vendar: kako more to storiti, ako ima tudi voljo za to, ko postava zahteva, poučevanje mora biti nezavisno od cerkve? Ako tudi opustim to: kako če začeti, ko pred njim sede učenci raznih izpovedanj, ko se veroizpovedanje od veroizpovedanja loči? Ali ima rabiti v namen vzgojevanja načela kake pozitivne vere? Potem vstreže tem, a unim se zameri, ki so tudi navzoči, tega ne sme storiti, vse učence mora versko vzgojevati. Kaj mu preostaja drugega, nego rabiti versko modrovanje, drugega pripomočka nima. Ako so otroci razumeli to modrovanje, vzeli jim je pozitivno vero. O tem se nikar ne motimo.

Po naših postavah je šola v načelu brezverska, in nemogoče je v nji vzgojevati versko-nravno. Ako me sedaj vprašate, kakšen sem sedaj napram postavi in kako si mislim, da bode mogoče zboljšati to, kedar čas pride in bodo duhovi bolj pripravljeni to sprejeti, kakor dan danes, odgovorjam.

Držim se načela, da se mora tem, ki so v prvi vrsti vdeleženi, dovoliti nekaka prostost, kako vravnati šolstvo. Dal bi tedaj prostost o določevanju občini, okrajji, deželi, kratko malo temu, ki šolo vstanovi in jo vzdržuje. Prostost bi mu dal v ti meri, ko ima država samo izreči, da se mora poučevati in kaj se mora poučevati? Ako vdeleženci sami zadoste tem zahtevam, potem država nima povoda, da bi še kaj napravljala in ukazovala. Ako se ne zvrši kar država zahteva, potem je ona opravičena, da pomagaje vstopi, in če nastane med državo in družino ali občino razdor, je kriva temu poslednja.

Ne imel bi nič zoper to, — ker v načelu nisem zoper osemletno šolsko dolžnost, le temu nasprotujem, da so se bremena s tem sklenjena navalile občinam, ne da bi one imele korist o tem — tudi bi ne imel nič zoper to, da se vdeležencem daje prostost za vrvanje, kakor se to godi po nekaterih deželah, n. pr. na Švicarskem pri šolah prve in druge vrste, ali na Saškem, kjer so priproste, srednje in višje ljudske šole, tudi nič zoper to, da se čas šolanja podaljša, kakor je na Saškem, kjer imajo srednje šole 9letno, a višje 10letno šolsko dolžnost.

Se ve, da bi se moglo to tako vravnati, kakor je na Saškem, da otroci ubožnih staršev, ako v kraji ni priproste ljudske šole, tudi na višji ali srednji (ljudski) prej dovrše svoj čas za poučevanje. Na ravno tem stališču sem tudi glede vere, kdor vstanovi šolo in pripomore k njeni vzdržavi, mora

imeti pravico, da prosto odločuje o tem. Kajti politika ne sme imeti pred sabo le smotra in cilja, mora tudi poskušati, katero pot ima nastopiti, da pride do svojega cilja. Načelo mora biti skoz in skoz pravo, pa se bode uspešno razvilo le tam, kjer se resnica, ki v dejanje spodbada, živo spoznava. Tako spoznanje se ne da ukazati, mora pričenjati, mora se vzbuditi. Naj smo še tako mrzli do vere, spoznati vendar moramo, da z ozirom na otročjo starost učencev, z ozirom na njihove razmere v vsakdanjem življenju, v katerih se nahajajo, mora šolska vzgoja biti jednotera. To pa je nemogoče, ako šolsko poučevanje ni jednotero; vesoljno poučevanje mora imeti središče, in ker je ljudska šola vzgojišče, za vzgojo pa je človeku, ker je tako vstvarjen in nihče tega spremeniti ne more, vera prvo in naj potrebnejše, ne more biti drugega središča pri poučevanju v ljudski šoli, nego vera. (Dobro, na desnici). Postavodajalci se tudi nikakor niso bali, da bi bilo razumnosti na kvar, ako šola postane verska. Kako bi sicer dali verskim šolam pravico javnosti, in to pa daje postava, ker pripušča take šole, ako le zvrše stavljene pogoje, potem je privatna šola v isti vrsti z javnimi, kar se tiče nje izvršetka. Vse postopanje zoper versko šolo se da le s tem razlagati, da v današnjih časih preoblasta le besednost, država mora biti do vseh veroizpovedanj vne-marna, ljudska šola je državna naprava, tedaj mora šola biti brezverska. V Nemčiji, kjer so si v izgled stavili ljudsko šolo, so bili ti izgledi verski; na Pruskem, Virtemberškem, Saškem in Badenskem so bile šole verske in so še dan danes. Sicer so tudi v teh državah sprejeli pouk o rečnih predmetih med ljudsko poučevanje, a nikdar niso prezirali velike važnosti pozitivne vere pri ljudski vzgoji.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 9. marcija.

Avstrijske dežele.

Iz Dunaja 8. marcija. V državni zbornici so danes nadaljevali podrobno debato o proračunu za ministrstvo uka in bogočastja. Naslovi „više šole“ in srednje šole so izbudili daljšo debato, v katere je tudi naučni minister segel. Razgovor v poslednjem naslovu bodo baje končali še le jutri.

Iz Zagreba. Spraviti se hočejo Srbi (pravoslavni) z Hrvati (katoliki). Odkar namreč veliko-srbska ideja ljudem po glavi roji, prideli so si staroverci ime „Srbov“, da se razločijo od Rimokatolikov Hrvatov. Jeden in isti narod srbo-hrvaški se hoče tedaj deliti, prijenjujejo pa zopet katoliki. Dr. Makanec pa hoče spraviti oboje pod en klobuk in to baje na poseben način. Dr. Makanec in drugovi mislijo, da ljudi ničesa bolje ne spravi in duha ne razjasni, nego tovarištvo, tedaj bode delalo društvo, ki se ima nasnovati, tudi na skupne zabave. — Pri zabavah se res marsikaj poravnava, a vztrajna ni sprava, ki se na tej poti zvrši; več bi menda pripomoglo, ko bi se med tako zvanimi pravoslavni razširjala omika in učenost, potem bi bilo lažje odpraviti presodke, katere imajo razkolniki do Rima, kajti pravoslavni dolže nas katolike, da smo mi razkolniki, a oni se drže stare prave vere.

Iz Pešte 6. marcija. Vladni list raz-glaša okrožnico ministerstva znotranjih po-

slov do vseh mestnih občin, v katerem naznanja, da so svitli cesar z odlokom dne 4. marca dovolili, da se smejo brez kazni vrniti ogerski podložni v Rumuniji bivajoči, ki so pred vojaščino tje pobegnili.

Poslance iz Erdeljskega, ki so v državnem zboru v Pešti, je opozoril mlg. p. č. škof Erdeljski France Lönhart, da je načrt postavbe v srednjih šolah, o katerem se sedaj posvetujejo v zboru, zoper avtonomijo in zoper pravice katolikov, ki so javno zagotovljene in tedaj pričakujejo o njih, da bodo svoj glas povzdignili in se potegnili za samoupravo in pravice katolikov. Ministerski predsednik je pa 6. t. m. povdarjal vladino stališče v tem načrtu, ter rekel, da predlog ne krati pravic nobenemu veroizpovedanju in le toliko zahteva, kar sme zahtevati vsaka država, tisti, ki so zoper načrt, se ali motijo ali pa se boje.

Deželni zbor v Gorici je poslal do državnega zbora v Beč prošnjo, da se v sredje šole kot deželna jezika vpeljata slovenski in laški.

Vnanje države.

Iz Belgrada. Obletnica razglašenja Srbije za kraljevino se je v Belgradu praznovala slovesno. Strel iz topov je napovedoval svečanost. O 11 je bila slovesna služba Božja, katero je opravil administrator nadstolice. Pri službi Božji je bil kralj Milan, ki je imel veliki Orlov red; potem kraljica Natalija, diplomatsko osobje, starašine in poslanci, mnogo častnikov in uradnikov in brezbrojno ljudstvo. Po cestah je bilo ljudstvo v gostih trumah. Posadka Belgrada je vsa bila v paradi. O 12 uri je kralj slovesno sprejemal brezštevilne čestitke. Zvečer je bilo mesto razsvitljeno.

Dunavska konferenca je bila p. sredo 7. t. m., a bila je zopet odložena na danes t. j. saboto, tako ve „Tems“. Po seji so se razgovarjali: Musurus-paša, laški poslanec Nigra in angleški Granville. Je pač menda tako, kakor smo opomnili: „Rusa se boje.“

Francozje se med sabo rujejo, Angleži — njih prijatelji — jih pa vščipnejo, kjer morejo. Nekaj takega se kaže v srednji Afriki, ob reki Congo. — Zemljepotniku Brazza — so dali Francozje malo armado, da se tam ob reki Congo vsede. Ob ti reki so dosihmal komarili Portugizi, sedaj jim pa nič kaj ne ugaja, da so se Francozje tam vsotorili. Portugiški poslanec in francoski minister Challemeil Lacour sta se v ti stvari resno razgovarjala. Za Portugizi so pa zopet Angleži. — V Egiptu so jih prekosili, na Madagaskar spodrinili, sedaj jim pa še v južno-zahodni Afriki načrte križajo.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 8. marca. (Naučno ministerstvo) mora že tretji dan pri budgetni obravnavi poslušati jako grenke besede in napade na desni in levi, in vendar še ne kaže, da bi bila obravnava o naučnem proračunu danes dovršena. Prvi dan so se odlikovali Rusini in se hudovali, da so se baziljski samostani v oskrbovanje in nadzorovanje izročili jezuitom, včeraj pa sta ropotala levičarja Lustkandel in Suess zarad česke šole na Dunaji, in ščipala ministra, da je dovolil to šolo. Lustkandel je omenjal vsega, kar mu je ravno na misel prišlo in g. predsednik ga je moral opomniti, da naj se drži predmeta, o katerem govori. Lustkandel je odgovoril, da njegove

razprave zadevajo šolsko nadzorništvo, in da naj mu predsednik vzame besedo, ako ne sme govoriti. Predsednik mu je med splošnim smehom rekel, da se mu tega ni treba bati, pa je prav malo opravil s svojo blagodušnostjo, ker je Lustkandel tudi še potlej mahal okoli sebe, in dolgočasil zbornico, iz ktere so bili pobegnili celo njegovi prijatli popustivši ga samega.

Včeraj je pa tudi gornje-avstrijski poslanec Wikhoff prijel vladno, da hoče linškemu škofu nazaj dati grajščini Garsten in Gleink, ki mu ji je bila vzela vlada Giskrova. Prav dobro sta ga pomlatila Lienbacher in Pflügel, ki je rekel, da judje v zbornici ne napadajo višjega svojega rabinerja, protestantje ne višjega intendenta, ampak samo katoličan Wikhoff napada svojega škofa. To je tem grji, ker je Wikhoff že sivolas starec, ki naj bi mislil na smrt.

Jako ostre pušice tudi Čehi spuščajo na ministra Konrada. Predvčerajšnjem je govoril Adamek tako zbadljivo, da ga je predsednik posvaril, ker je rekel, da z zaničevanjem odbijajo besede, s katerimi je ministrski zastopnik pri neki pravdi zagovarjal preziranje českih prebivalcev v Šleziji. — Danes je govoril o visokih šolah Kvičala, za njim pa dr. Vašati, ki je naznanil, da bo sicer glasoval za budget, da naj se pa to ne smatra kot zaupnica za g. naučnega ministra. Zasolil jo je tudi ministru Pražaku, kteremu je očital, da v štirih letih za narod česki še nič ni storil. Zdaj govori Poljak Čerkavski za medicinsko visoko šolo v Levovu. Pri srednjih šolah sta Tonkli in Vitezič menjala za govore, pa upamo, da tudi Tonkli pride na vrsto, ker sta se dala vpisati tudi še Klun in dr. Vošnjak, ter pripomorata vsaj dr. Tonkliju k besedi.

Solske novele je šolski odsek rešil 5 paragrafov. Pravijo, da bode te dni dovršil svojo nalogo in da pride šolska postava na vrsto že v torek še pred finančno postavo.

Iz Senčurja pri Kranji, 7. sušca. Ker se je zdaj sklenila nabira udov družbe sv. Mohora za tekoče leto, sprejmi cenjeni „Slovenec“ ta kratki dopis v svoje predale. Veliko se je že pisalo v slovenskih časnikih o družbi sv. Mohora in ugibalo, kaj je temu krivo, da se število udov zmanjšuje, mesto da bi se naraščalo. Skušnja nam kaže, da ima družba sv. Mohora mnogo vpljiva na priprosto ljudstvo, ker tako v velikem številu razširja svoje knjige. Ako le pogledamo samo zvezke slovenskih večernic, ki jih je izdala družba Mohorjeva, koliko nahajamo raznovrstnih domače in razumljivo pisanih sestavkov iz natoroznanstva, zgodovine, narodopisja, in drugih povest. In kako priljubljene so knjige prejšnjih let, postavim: „Žalost in veselje“, „Mati božja dobrega sveta“, „Jurij Kozjak“, „Kristusovo življenje in smrt“, „Življenje svetnikov“ itd. Take knjige gredo še sedaj zmirom od hiše do hiše po vaseh na posodbo, ker vsak jih rad z veseljem večkrat prebira. Posebno pa se nam je vsestransko vstreglo s slov. spisovnikom, ki nam je v vsaki zadevi pravi svetovalec.

Ali jako čudno pa se nam dozdeva, ako pogledamo v imenik udov družbe sv. Mohora, da v nekaterih farah, ki štejejo 3000 do 4000 faranov, je komaj 30 do 40 vpisanih v družbo! Nehoté se vprašamo, kaj je vendar krivo temu? Prečastita duhovščina in poverjeniki gotovo ne, kajti duhovščina se trudi in nabira, ter nagovarja ljudstvo v cerkvi in zunaj cerkve, nagovarja ljubeznjivo

umevno in razločno, k pristopu v tako koristno društvo. Ali je mar pomanjkanje denarjev temu vzrok? To bi se že dalo nekoliko verjeti, ker veči del se vsaki še le zadnji teden vpiše, ki je žena spomlad, ko je na kmetih naj bolj trda za denar. Pa morebiti bode marsikateri rekel, vsaj se lahko vsaki popred, na pr. na jesen vpiše, ko knjige prejme. Ali, dragi moj, znano je, da rad vsak odklada, dokler more, posebno pa kmečki gospodar goldinar 3krat obrne, predno ga dá iz rok. Tudi na jesen ima ubogi kmetovalec mnogo stroškov, zlasti zaradi bližnje zime. Naj bolj priličen čas za nabiranje udov bi bil na kmetih o priložnosti vsakoletnega spraševanja za velikonočno spoved; ker takrat pridejo iz cele fare vsi odraščeni farani skupaj, in pri tej priliki bi se najlaglje letnina pobirala za to koristno družbo. Posebno naj bi se priporočevala pa mladenčem, in dokletam. Ker mladina naj bi pridno čitala lepe družbine knjige, v katerih se vedri um, in požlahtnuje srce. Koliko manj bi se nahajalo one neotesanosti in neolikanosti, kakoršna se žali Bog marsikje nahaja. *)

F. F., o. st.

S Štajarskega. (Spričevala organistov. Čitalnice. Slov. šolska matica.)

Cerk vene predstojništva delé spričevala organistom, da teh na vsakem voglu mrgoli. Meni take spričevala nič kaj ne dopadajo, ker se ne dajo vsakokrat iz pravega namena, ampak bodisi zaradi učiteljev, bodisi da se organisti odpravijo. Kakor sem zadnjokrat želel, naj bi nikakor vsih orglarjev ne priporočali in nikakor ne vsacega, tako bi naj tudi tukaj bilo; in kakor mora človek za zdravilno spričevalo od doktorja zdravilstva, tako si naj organisti iščejo spričeval le pri „Cerkvenem Glasbeniku“ ali pri stolnih kapelnikih. Spričeval celo ni treba, ker organist sčasoma sam sebi veljavno spričevalo daje. To pa nam je treba vediti, če bi radi v cerkvi navadne organiste ukoreninili: „kdor ne dela na to, da postanejo gg. učitelji organisti, ta škoduje cerkvenemu Cecil. petju ali pravi novi cerkveni glasbi, ker le gg. učitelji imajo šolsko mladež, prihodne cerkvene pevce pa cerkveni pevski naraščaj v svojih rokah.“

Narodno društvo želi povsodi čitalnic. Lepa reč, pa za zdaj povsod neizpeljiva. Koliko imamo zavednih narodnjakov? Koliko zaspanih? Pravi zavedni se na marsikaterem kraju na eni roki ne preštejejo, trije sicer faciunt collegium, pa ne čitalnice. Nebo se mora prije tudi sčistiti, ker zaspani ne verujejo, da bi lepo vreme imelo obstanek in računijo na stari prevrat ustavaški. Kar je zdaj moč, so male bralne društva. Ako se naročujemo na naše dobre časopise; če sta dva v kraju, vsak na drugi list naročena in si liste menjavata, n. pr. duhoven pa učitelj: potem imamo male čitalnice. Za svobodnejše gibanje med Slavjani je še treba malo čakati in če Bog da, bo čas prišel.

Šolske slov. matice treba? Če moramo nasprotnika posnemati: le tako dolgo, ko ta ima enako društvo, potem pa nehati! Vse, kar je nenaravnega, ne obstane. Od vsake strani na učitelja upljivati, je nevarno ter ga moti. Vsem dostojno plačo, in potem dobre učitelje ne bo motilo darilo nasprotnikov.

*) Objavimo dopis že zaradi dobrega namena, dasiravno je takrat mnogo zadržkov, za katere znabiti dopisovalec ne vé. Vredn.

(Predavanje v korist „Narodni šoli.“) Preteklo nedeljo je govoril g. profesor Wiesenthaler ob volkodlaku, ter je to basen mi-kavno in vsestransko razložil v govoru, ki je trajal poldrugo uro. — Navzoč je bil tudi c. kr. deželni predsednik in nad 60 poslušalcev, ki so pazljivo poslušali g. profesorja. Jutro bode govoril profesor Senekovič „O uplivu gozdov na podnebje.“

(Hranilnica Ljubljanska) je v občenem zboru 8. t. m. privolila naslednje darove; ter dobi: 1) Ubožni zavod tukaj 2350 gld. 2) Odsek gospá za obleko šolskim otrokom v čitalnici 200 gld. 3) Varušnica malih otrok v Ljubljani za božično drevo 200 gld. 4) Ubožni učenci gimnazije v Ljubljani 200 gld. 5) V Kranji 50 gld.; 6) V Kočevji 100 gld.; 7) V Rudolfovem 100 gld.; 8) Na realki v Ljubljani 200 gld.; 9) Ubožni učenci na učiteljski v Ljubljani 100 gld. 10) I mestna šola v Ljubljani 150 gld. 11) II mestna šola v Ljubljani 250 gld. 12) a) Narodna šola 200 gld., b) Schulpfennig 200 gld. 13) Nunska dekliška šola 200 gld. 14) Nunska dekliška šola v Loki 100 gld. 15) Evangeljska šola tukaj 350 gld. 16) Deška ljudska šola v Rudolfovem 100 gld. 17) Dekliška ljudska šola v Rudolfovem 50 gld. 18) Podkovijska šola tukaj 100 gld. 19) Dekliška mestna šola tukaj 100 gld. 20) Dekliško učiteljske tukaj 100 gld. 21) Učenke na dekliški šoli v Kočevji 50 gld. 22) Učenci (kranjski) meščanske šole v Krškem 50 gld. 23) Učenci na Mahu (Ljubljanskem) 50 gld. 24) Obrtniška pripravnica na I in II mestni šoli a) 50 gl. = 100 gl. 25) Godbena šola filharmonične družbe 200 gld. 26) Filharmonična družba za piskalno šolo 600 gld. 27) Glasbena Matica 50 gld. 28) Za vzdrževanje varušnice malih otrok 200 gld. 29) Bolniško podporno društvo tukaj 100 gld. 30) Požarna straža tukaj 500 gld. 31) Elizabetina bolnica 200 gld. 32) Ozdravljeni zapustivši bolnišnice 200 gld. 33) Dijaki na vseučilišči v Gradci iz Kranjskega, 100 gld. 34) Blagajna ubogih delalcev in invalidov 100 gld. 35) Podporno društvo tiskarjev 50 gld. 36) Delalsko izobraževalno društvo 50 gld. 37) Gledališče tukaj za 1882/83 450 gld. 38) Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov 50 gld. 39) Vincencijevemu društvu za hiralnico 200 gld. 40) Za deško zavetišče 200 gld. 41) Za deško sirotišče 300 gld. 42) Za hišno opravilo v deškem sirotišči 300 gld. 43) Za dekliško sirotišče 200 gld. 44) Vincencijeva konferenca pri sv. Jakobu 100 gld. 45) Zdravniško društvo na Kranjskem kot dodatek k Löschnerjevi vstanovi 200 gld. 46) Kranjski deželni muzej za iskanje prazgodovinskih stvari 200 gld. 47) Čebelarsko društvo 50 gld. 48) Patriotična pomožna družba gospej v podporo vojakov onemoglih, njih sirot itd. 300 gld. 49) Patriotična deželna pomožna družba v podporo invalidov itd. 300 gld. 50) Tukajšno posojilno in hranilno društvo donesek k založni 200 gld. 51) Strokovna šola za rezbarije v Kočevji 500 gld. 52) Kranjsko ribiško društvo 50 gld. 53) Družba gospej krščanske ljubezni v podporo revnim družinam in za dekliško zavetišče 200 gld. 54) Predstojništvo mestne fare B. D. M. O. za cerkvene namene 300 gld. 55) Arhiv za domovinoznanstvo 50 gld. Vsega skupaj 13.590 gld.

(Iz pred porotne sodnije.) V torek poludne je bil pred sodbo krojač in kletar France Čenčur iz Planine. Ta je v noči od 7. na 8. decembra v pivarni „pri Tirolcu“ v Reki, kjer je bil dobro znan, zlezal pod postelj kletarja in potem ko so vsi zaspali, je plačlilnemu kletarju Gabrielu Krel vzela listnico, kjer je bilo 127 gld. in drobiža za 4 gld. 92 kr., eno srebrno uro in verižico, dalje še drugemu kletarju uro, verigo in več ključev. Pobegnul je, prijeli so ga v Šent-Petru in najdlji vse pri njem razen 3 gld. — Čenčur je bil že enkrat zavolj tatvine obsojen pri c. kr. deželni sodnji v Trstu na 18 mesecev, a sedaj so ga odsodili na 2 leti težke ječe in postil se bode vsaki mesec.

Razne reči.

— Gledišče narodne čitalnice Novomeške priredil 11. marca dve igri in sicer: „Županova Micika“ in „Srečno novo leto“. Vstopnina za 1. prostor 30 kr.; za 2. prostor 25 in za 3. prostor 20 kr. Začetek ob $\frac{1}{2}$ 8. uri zvečer.

— Sponarejenimi bankovci je nekdo sleparil prav zvijačno po Krasu kakor piše „Edinost“. Pokazal je kmetovalcem pravega ter jim rekel: Glejte, tega sem jaz naredil. Ko se kmetič čudi, da je tako natančno narejen: mu pokaže še zavitek bankovcev rekoč: Glejte, tú noter so ravno taki; koliko mi daste za-nje, ker jih lahko še takih naredim, kolikor hočem, vam jih dam lahko bolj po ceni. Prodal je slepar že več takih zavitev po 10 in več goldinarjev. Ko zavitek odprejo najdejo gole papirčke noter, a slepar jo je že naglo drugam popihal ter ponavljal svojo sleparijo.

— (Pastyr duchovni) 5. zvezek obsega raznovrstno in zelo zanimivo tvarino. V prvem, homiletičnem delu so 5., 6. in 7. postni govor, osnove za četrto in peto postno in za cvetno nedeljo; dalje govori za Veliki petek, Veliko nedeljo in Velikonočni ponedeljek. V vednostnem delu razpravlja dr. A. Lenz vprašanje: Ali in kako se sme trdit, da je telesna smrt nasproti človeški natori? E. Ričak konča svoja „vzgojevalna pisma“ s tem, da kliče h koncu spisa: Mi potrebujemo versko-nravnega vzgojevanja; šola toraj ne more biti brezverska. Času zelo primeren je spis: Kako se deluje na Angleškem proti pijančevanju, ker se pisatelj ozira tudi na naše žalostne razmere; temu sledijo poročila in vprašanja iz duhovnega pastirstva. — V kroniki cerkveni opominja se list r. biskupa budevjoškega Jana Valeriana Jirsika, kterega ime — kakor pravi — v zgodovini cerkve česke in mile domovine naše nikdar ne izgine. Dalje omenja slavnosti petdesetletnice mašništva, katero bo obhajal letošnje leto vzorni vrhovni vladika česki, kardinal Schwarzenberg. Naj bolj bi povišali to slavnost in naj prijetniši dar bi prinesli svojemu pastirju, ko bi jeli zbirati prostovoljne doneske, da se čim prej dovrši veličastna cerkev sv. Vida v Pragi. Tudi drugi listi pos. „Čech“ so to omenili in vže dohajajo od vseh strani darovi za lep namen. — V literarnem pregledu pohvalno omenja vrednik govorov za praznike, ktere je spisal slovaški župnik Jos. Kompanek kot 2. zvezek; 1. obsega nedeljske govore. Duhovnikom, ki si nabavljajo govorov iz Slovanskih jezikov, bodi zbirka ta toplo priporočena.

— Požar, gori! tako so klicali v Niz-

njim-Novgorodu 25. t. m. v gledališči — žepni tatovi med Šilerjevo žaloigro „Kabale in ljubezen. Strašnja gnječa nastane, nič ni pomagalo, da so igralci stopili na oder, ter klicali: „Ne gori“, ker pri ti priči zavpije zopet nekdo na galeriji: Spasite se, gori! Vrhu temu je še nekdo iz požarne straže začel po ljudeh škropiti, a ti so mislili, da res gori, in strah je bil tem večje.

— Ljudstvo je zadovoljno, le središče je vzrok kulturnega boja na Pruskem?! — Župnik v Ehrenfelden g. Ropertz je bil obsojen na 6 mesecev zapora, ker je svojemu kapelanu prepovedal obhajanje svetih skrivnost. Kapelan je tožil, prva sodba v Kolinu priznala je za nedolžnega župnika in dekana, a kapelan je dalje tožil, in v Düsseldorfu je bil obsojen župnik na 6 mesecev zapora, ker si je prilastil cerkveno oblast, dasiravno ga vlada ni potrdila. — Šest mesecev, to je, po pruskih postavah najvoljnejša kazen za take pregrehe. — Gotovo so bili vsi sodniki prepričani, da je župnik prav ravnal, a postava je postava, in ljudstvo bode celih 6 mesecev brez službe Božje, — Uže sedaj so župnije, v katerih celo leto ni službe Božje, in ljudje pravijo, vse bi radi prestali, samo da bi imeli še enkrat službo Božjo. — A ker službe Božje ni, so pa krême toliko bolj napolnjene, in v ponedeljkih ima vselej sodnja naj več tam opraviti, kjer ljudstvo nima službe božje. — Po njih sadu jih boste spoznali!

— Paternion trg na Koroškem je bil v veliki nevarnosti pred požarom. Goreti je začela 1. t. m. zjutraj ob 8 lesena hiša na severozahodnem kraji trga. Močen veter je vlekel iz severozahoda in tako je nastala velika nevarnost za ves trg, ogorke je neslo čez ves trg. Vzgalo se je še nekaj hiš, vendar so obvarovali, da ogenj ni dalje segel in so pogorele le nekatere hiše, ki so se bile vnele.

Listnica opravištna.

Vredništvo „Vaterlanda“ je dalo govor grof Belcredijev o šolski noveli posebej tiskati ter je tudi nam nekaj stotin iztisov v neplačno razdelitev poslalo.

Priporočamo ga tedaj vsem, ki so nemščine zmožni ter se za šole zanimajo. Vsakemu ga damo radi, kdor se za-nj oglasi, dokler kaj iztisov imamo.

Tržne cene v Ljubljani.

9. marca.

Pšenica banaška hektoliter 9 gl. 30 kr.; domača 8 gl. 15 kr.; rež 5 gl. 90 kr.; ječmen 4 gl. 50 kr.; ajda 5 gl. 70 kr.; prosa 5 gl. 50 kr.; turšica 5 gl. 30 kr.; oves 4 gl. 90 kr.

Eksekuti vne dražbe.

12. marcija. Povzeta dražba grajščine Grossdorf (Velika vas). Ljubljana. 3. eks. dražba hiše Gustava Hohn v Ljubljani; Ljubljana. 3. eks. drž. pos. J. nez Mahorič iz Goč 205 gld. 97 $\frac{1}{2}$ kr. Vipava. 1. eks. drž. pos. Vincent Balantič iz Kratine 192 gl. Brdo.

13. marcija. 1. eks. drž. France Čepik 2310 gl. Postojna. 3. eks. drž. Luka Urh iz Grabovega 32 Logatec. 3. eks. drž. posest. Neža Vouko iz Ratež 905 gl. Rudolfovo. 1. eks. drž. pos. Mihael Andlovic iz Podrage 197 gl. 82 kr. Vipava. 3. eks. drž. pos. Martin Turk iz Šent-Helene. 1578 gl. Trebnje.

14. marcija. 1. eks. drž. pos. Anton Zupančič iz Rebra 615 gld. Ljubljana. 3. eks. drž. pos. Janez Kodrič iz Brezovice. Kostonjeva.

Umrlj so:

7. marca. Bernard Šerik, delavec 63 let Florij. ulice; naduha.

8. marca. Maks Osredkar, 5 mesecev, božjast, Martin Mečič, gostač 60 let, tuberkuloza.

V bolnišnici:

5. marca. Katarina Plesin, dekla 18 let. na Poljanah kože. Marija Križaj, gostija 65 let, vodnica, Marjana Laufer, gostja 80 let starost.

6. marcija Marija Bizjak, gostija 71 let, starost Rudolf Okorn 16. let. tifus.

Zahvala.

Podpiralni zalogi slovanskih vseučiliščnikov v Gradci blagovolili so v tekočem letu darovati: a) v gotovini: Gospa Nina Fröhlich pl. Felden v Gradci in gospod dr. Gvidon Srebre, odvetnik v Brežicah po 10 gld.; gosp. Jože Gregl, zobolečnik v Gradci, gosp. dr. Benjamin Ipavic, zdravnik v Gradci in gosp. dr. Jože Vošnjak, državni poslanec na Dunaji po 5 gld.; gosp. Verbovšek, uradnik v Gradci 2 gld. in gospod Fran Bradaška, gimnazijski vodja v Gradci 1 gld.; b) gosp. Josip Gorjup, znani slovanski rodoljub v Trstu, jedno državno obligacijo za 1000 (reci tisoč) gld. a. v. — Vsem preblagim darovateljem, posebno blagorodnemu gospodu Josipu Gorjupu, ki je s svojim velikodušnim darom stanje omenjenega zavoda za mnogo, mnogo zboljšal ter si s tem živ spomenik svoje radodarnosti in milosrčnosti postavil*), izrekajo podpisani v imenu opravljenega odbora podpiralne zaloge tukajšnjih slovanskih vseučiliščnikov, in v imenu vseh onih, ki iz tega zavoda dobrote uživajo, najiskrenejšo zahvalo. Bog povrni!

V Gradci 6. dne meseca marcija 1883.

Prof. dr. Gregor Krek s. r.

t. č. predsednik.

Gimn. učitelj Josip Lendovšek s. r.

t. č. blagajnik.

Viktor Bežek, stud. phil. s. r.,

t. č. odbornik.

*) Posnemanja vredno. Vivat sequens!

Neueste Nachrichten

aus dem

Gebiete des Gartenbaues, der Obstbaumzucht, Landwirtschaft, Jagd und Fischerei

se glasi naslov lista, ki izhaja redno vsaki teden enkrat v Passau-ju pri vredniku in založniku g. Albertu Fürstu. Velja za celo leto 5 mark po 59 kr., za pol leta 2 $\frac{1}{2}$ m.)

Labko se dobiva po pošti, ali pa po katol. bukvarni. Za nameček dobi vsak naročnik lep zavitek raznih, novih semen.

Vereinigte Frauendorfer Blätter

donašajo enako berilo o vrtnarstvu, sadjereji in drugih kmetijskih rečeh.

List velja po pošti in bukvarnah 4 gld. za celo leto, za pol leta 2 gld.

Tudi za ta list se daje naročnikom lep zavitek novih semen, ali za vrt, ali po oknih, kakor si kdo izvoli.

Gartenbuch für Millionen

izdalo je tudi Vereins Centrale (Frauendorfer) za vrtnarje in prijatelje cvetlic ter velja 1 M. 10 Pfg. (2)

Misale Romanum

cum Proprio dioec. Labacensis

imamo v zalogi razno vezane in sicer:

a) Z zlato obrezo v rudečem, plavem ali zelenem šagren-usnji po 25 do 27 gl.

b) S posrebrnenimi ali pozlačeni okovi in zaklepi ter bolj ali manj ozaljšanem vezanju na izber po 35 do 45 gl.

c) V izbornem lepem vezanju po 70 do 80 gl.

Tudi za druge škofije preskrbujemo vvezane „Propria dioecessana“ z misali enake oblike in enakega tiska, le prosimo 14 dni odloga, da zamoremo zahtevano vezanje preskrbeti.

Katol. bukvarna.

J. Blaznikov nasledniki v Ljubljani.